NATIONAAL COHORTONDERZOEK ONDERWIJS
EEN INITIATIEF VAN HET NRO

Kwetsbare leerlingen minder vertraging in tweede COVID-schooljaar

De wereld kampt al twee en een half jaar met de gevolgen van COVID-19. Tijdens deze periode werden scholen en leerlingen geconfronteerd met schoolsluitingen, afstandsonderwijs en lesuitval. Welke consequenties heeft dit gehad voor de leergroei van verschillende typen leerlingen in het schooljaar 2021/2022 in Nederland? En hoe verhoudt zich dat tot de leergroei in het schooljaar 2020/2021? Zijn de verschillen tussen leerlingen groter of juist kleiner geworden?

In deze factsheet kijken we naar de landelijke cijfers voor de Cito-vaardigheidsscores van leerlingen bij de domeinen begrijpend lezen, spelling en rekenen-wiskunde. We kijken daarbij afzonderlijk naar de leergroei tussen:

- De leergroei in het eerste schooljaar sinds COVID-19 (tussen de E-toets in 2019/2020 en de E-toets in 2020/2021)
- De leergroei in het tweede schooljaar sinds COVID-19 (tussen de E-toets in 2020/2021 en de E-toets in 2021/2022)

We vergelijken deze periodes met de leergroei van vóór COVID-19: van de E-toets van 2016/2017 naar de E-toets in 2017/2018 én van de E-toets van 2017/2018 naar de E-toets in 2018/2019.[1]

Om de leergroei tussen domeinen makkelijker te kunnen vergelijken, standaardiseren we de leergroei op dezelfde schaal, waarbij de gemiddelde leergroei vóór COVID-19 de 0-lijn is. Zo kunnen we in de figuren zien wat de afwijking in de leergroei is ten opzichte van de periode vóór COVID-19 (de verticale 0-lijn), en bij welk domein die afwijking het grootste is.[2]

Highlights

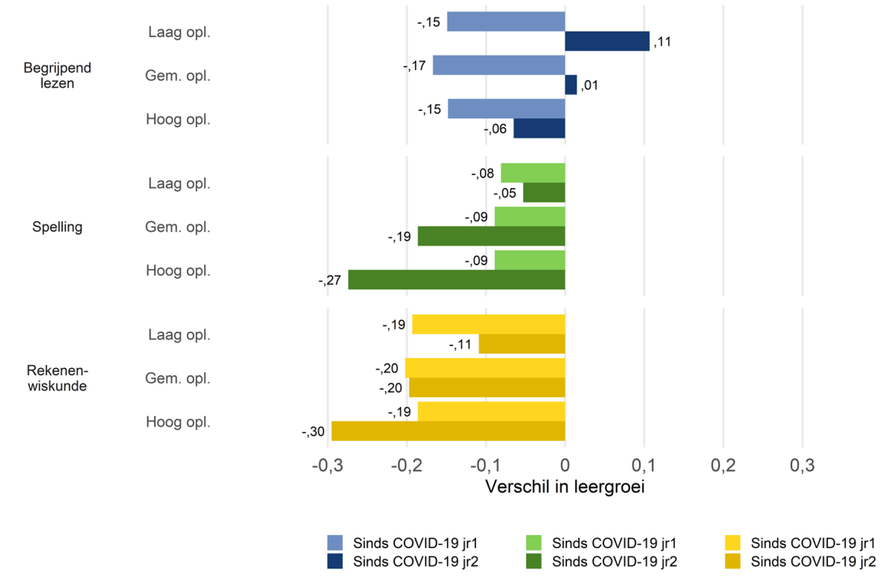
De vertraging in de leergroei is het grootste voor:

- Leerlingen met laagopgeleide ouders in eerste COVID-schooljaar. In tweede COVID-schooljaar juist leerlingen met hoogopgeleide ouders.
- Leerlingen uit lage inkomensgezinnen in eerste COVID-schooljaar. In tweede COVID-schooljaar juist leerlingen uit hoge inkomensgezinnen.
- Leerlingen zonder migratieachtergrond in beide COVID-schooljaren.
- Leerlingen uit tweeoudergezinnen in tweede COVID-schooljaar, terwijl er in eerste COVID-schooljaar weinig verschil is.

Daarnaast zien we een vergelijkbare vertraging voor:

- Leerlingen uit kleine en grote gezinnen, in beide COVID-schooljaren.
- Jongens en meisjes, in beide COVID-schooljaren.

Figuur 1. Gestandaardiseerd verschil in leergroei tussen de periode vóór COVID-19 (de verticale 0-lijn) en het eerste en tweede COVID-schooljaar voor begrijpend lezen, spelling en rekenen-wiskunde, **uitgesplitst naar opleiding ouders**

In **figuur 1** zien we de leergroei van leerlingen verdeeld naar het opleidingsniveau van hun ouders[3]. Net als in de eerdere factsheets zien we een opvallend patroon. In het eerste COVID-schooljaar is de vertraging voor begrijpend lezen en rekenen-wiskunde het *grootst* voor leerlingen met gemiddeld opgeleide ouders (hoewel de verschillen klein zijn). Maar in het tweede COVID-schooljaar is de vertraging het *grootst* bij alle domeinen voor de leerlingen met hoogopgeleide ouders en juist het *kleinst* voor leerlingen met laagopgeleide ouders. Bij begrijpend lezen zien we zelfs dat leerlingen met laagopgeleide ouders in het tweede COVID-schooljaar een iets *hogere* leergroei hebben dan in de periode vóór COVID-19.

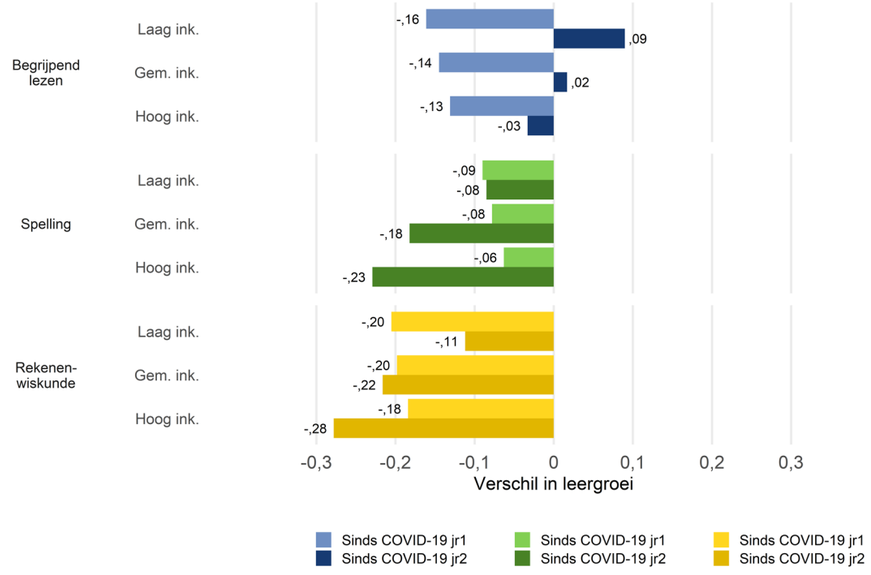
Verdere analyses in deze factsheet laten effecten zien bovenop de verschillen in effecten naar opleiding ouders.

In **figuur 2** zien we een vergelijkbaar beeld als in figuur 1: de vertraging in het eerste COVID-schooljaar is het *grootst* voor de leerlingen met ouders uit de lage inkomensgezinnen, terwijl dit in het tweede COVID-schooljaar juist het geval is voor leerlingen met ouders uit de hoogste inkomensgezinnen. Ook zien we dat de vertraging in de leergroei in het tweede COVID-schooljaar op alle domeinen *kleiner* is voor leerlingen met ouders uit lage inkomensgezinnen ten opzichte van het eerste COVID-schooljaar. Voor leerlingen met ouders uit gemiddelde inkomensgezinnen zien we in het tweede COVID-schooljaar juist een *grotere* vertraging voor spelling en een *ongeveer gelijke* vertraging voor rekenen-wiskunde. Bij leerlingen uit hoge inkomensgezinnen zien we in het tweede COVID-schooljaar een *grotere* vertraging bij zowel rekenen-wiskunde als spelling.

Dit is een vijfde reeks van factsheets over de leergroei in het reguliere basisonderwijs. De andere factsheets in deze reeks over algemene leergroei van leerlingen en de verschillen tussen scholen vindt u op *www.nationaalcohortonderzoek.nl/factsheets-leergroei*. U vindt hier ook de andere reeksen van factsheets, en de Technische Toelichting met een uitgebreide verantwoording van de data en analyses.

Haelermans, C., Van Wetten, S., Abbink, H., Baumann, S., Hendrickx, S., Hendrikse, A., Jacobs, M., Meijer, R. & Van Vugt, L. (2022). *Kwetsbare leerlingen minder vertraging in tweede COVID-schooljaar*. NCO Factsheet No. 2022-8

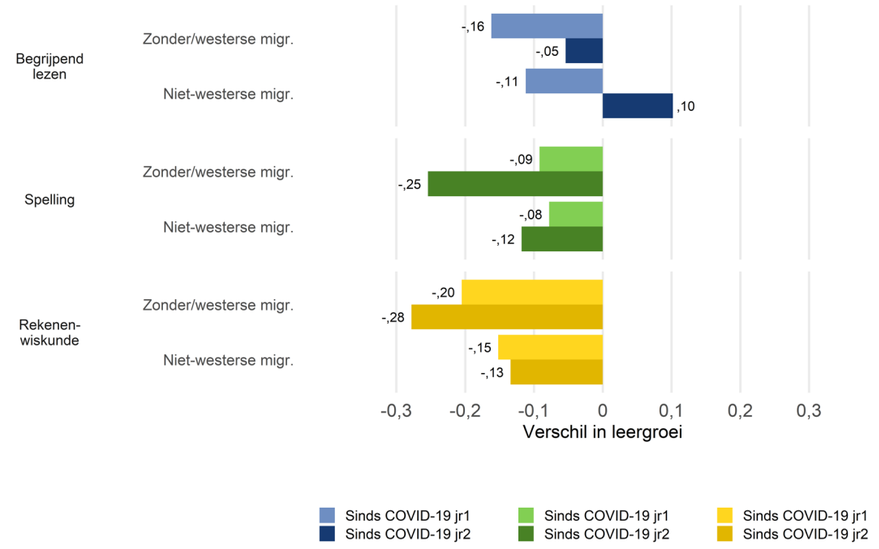
Figuur 2. Gestandaardiseerd verschil in leergroei tussen de periode vóór COVID-19 (de verticale 0-lijn) en het eerste en tweede COVID-schooljaar voor begrijpend lezen, spelling en rekenen-wiskunde, **uitgesplitst naar inkomen ouders**

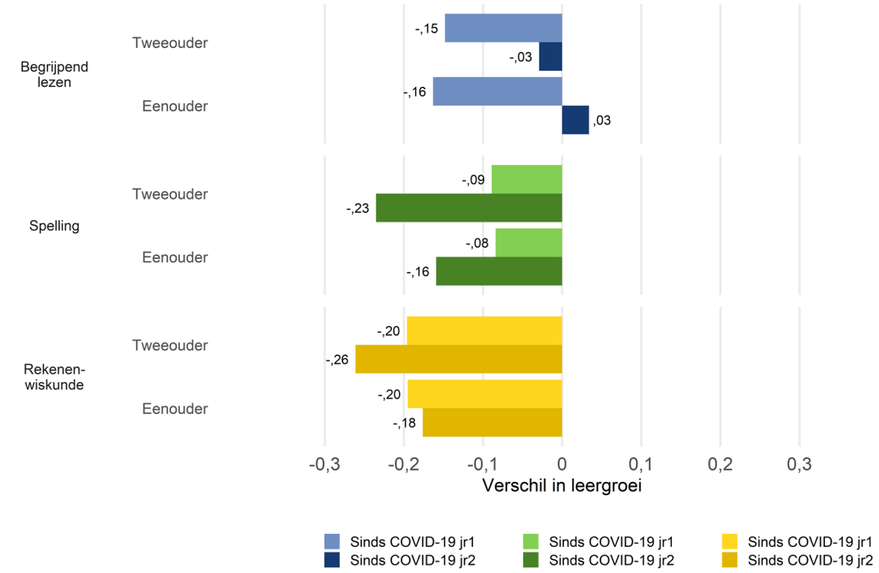
Figuur 3 laat het verschil in leergroei zien tussen leerlingen met en zonder migratieachtergrond (ook hier weer bovenop de effecten van de opleiding van de ouders).[5] We zien dat leerlingen zonder migratieachtergrond in het eerste COVID-schooljaar voor begrijpend lezen en rekenen-wiskunde *grotere* vertragingen hebben dan leerlingen met een migratieachtergrond. Bij spelling is de vertraging *ongeveer gelijk* tussen de twee groepen in het eerste COVID-schooljaar. In het tweede COVID-schooljaar zien we dat leerlingen zonder migratieachtergrond een *grotere* vertraging hebben voor alle drie de domeinen dan leerlingen met een migratieachtergrond.

Figuur 4 laat het verschil in leergroei zien tussen leerlingen uit één- en tweeoudergezinnen. Hier zien we dat er in het eerste COVID-schooljaar weinig verschillen zijn in de vertraging tussen leerlingen uit één- en tweeoudergezinnen. In het tweede COVID-schooljaar is de vertraging voor spelling en rekenen-wiskunde *groter* dan in het eerste jaar. Ook nemen de verschillen toe: in het tweede COVID-schooljaar is de vertraging bij spelling en rekenen-wiskunde *groter* voor leerlingen uit tweeoudergezinnen. Bij begrijpend lezen zien we nog vertraging in het eerste COVID-schooljaar, maar niet meer in het tweede jaar. De verschillen die in het tweede COVID-schooljaar zichtbaar lijken te zijn, zijn zo klein dat we hier niet van betekenisvolle verschillen kunnen spreken.

Figuur 3. Gestandaardiseerd verschil in leergroei tussen de periode vóór COVID-19 (de verticale 0-lijn) en het eerste en tweede COVID-schooljaar voor begrijpend lezen, spelling en rekenen-wiskunde, **uitgesplitst naar migratieachtergrond**

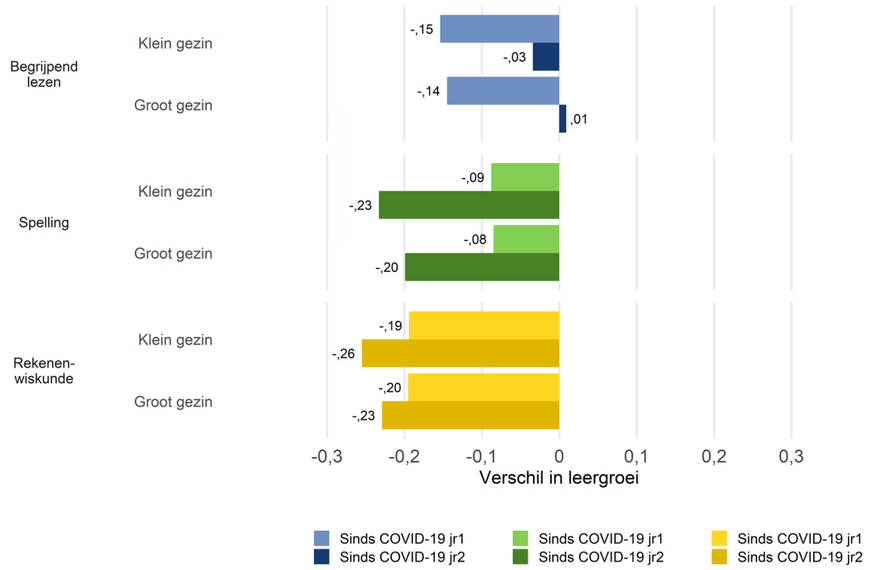
Figuur 4. Gestandaardiseerd verschil in leergroei tussen de periode vóór COVID-19 (de verticale 0-lijn) en het eerste en tweede COVID-schooljaar voor begrijpend lezen, spelling en rekenen-wiskunde, **uitgesplitst naar gezinssamenstelling**

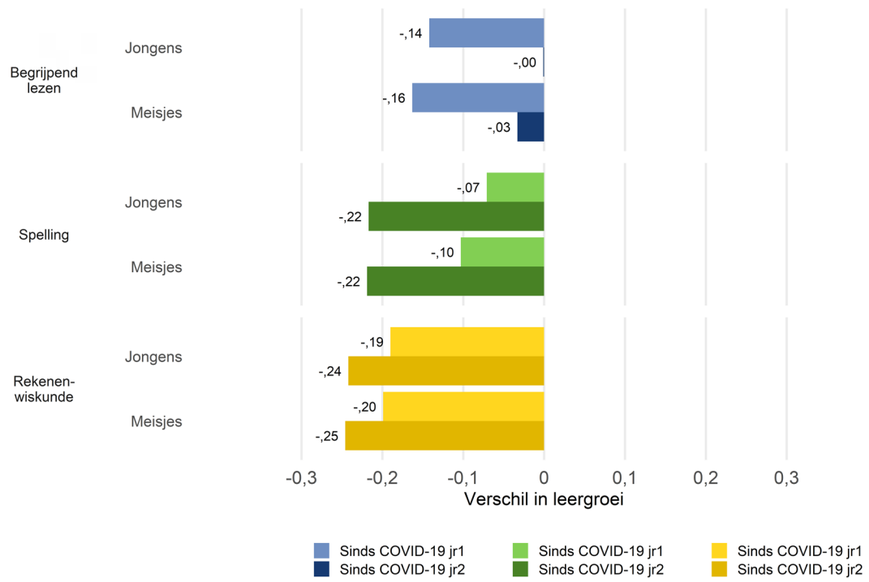
Dit is een vijfde reeks van factsheets over de leergroei in het reguliere basisonderwijs. De andere factsheets in deze reeks over algemene leergroei van leerlingen en de verschillen tussen scholen vindt u op *www.nationaalcohortonderzoek.nl/factsheets-leergroei*. U vindt hier ook de andere reeksen van factsheets, en de Technische Toelichting met een uitgebreide verantwoording van de data en analyses.

Haelermans, C., Van Wetten, S., Abbink, H., Baumann, S., Hendrickx, S., Hendrikse, A., Jacobs, M., Meijer, R. & Van Vugt, L. (2022). *Kwetsbare leerlingen minder vertraging in tweede COVID-schooljaar*. NCO Factsheet No. 2022-8

Figuur 5. Gestandaardiseerd verschil in leergroei tussen de periode vóór COVID-19 (de verticale 0-lijn) en het eerste en tweede COVID-schooljaar voor begrijpend lezen, spelling en rekenen-wiskunde, **uitgesplitst naar gezinsgrootte**

Figuur 6. Gestandaardiseerd verschil in leergroei tussen de periode vóór COVID-19 (de verticale 0-lijn) en het eerste en tweede COVID-schooljaar voor begrijpend lezen, spelling en rekenen-wiskunde, **uitgesplitst naar geslacht**

In **figuur 5** zien we dat de verschillen in leervertragingen zowel in het eerste als het tweede COVID-schooljaar klein zijn tussen leerlingen uit kleine en grote gezinnen. Wel zien we dat in het tweede COVID-schooljaar de vertraging voor spelling en rekenen-wiskunde oploopt. Waar er bij begrijpend lezen voor beide groepen nog een substantiële vertraging is in het eerste COVID-schooljaar, zien we in het tweede COVID-schooljaar geen verschillen meer: de waardes van de (vertraging in de) leergroei zijn dusdanig klein dat we niet van een betekenisvol verschil kunnen spreken.

In **figuur 6** kijken we tenslotte naar het verschil tussen jongens en meisjes. Er zijn zowel in het eerste al het tweede COVID-schooljaar bij alle domeinen geen grote verschillen in de vertraging tussen jongens en meisjes. Bij spelling en rekenen-wiskunde is de vertraging in het tweede COVID-schooljaar voor beide domeinen groter dan in het eerste COVID-schooljaar. Voor begrijpend lezen zien we een vertraging in het eerste COVID-schooljaar, maar in het tweede COVID-schooljaar is er geen vertraging meer. De vertraging die er in het tweede COVID-schooljaar nog lijkt te zijn voor meisjes, is zo klein dat we hier niet kunnen spreken van een betekenisvol verschil.

Let op

Bij de interpretatie van de gepresenteerde gegevens is het belangrijk om de volgende nuanceringen aan te brengen:

- De resultaten in deze factsheet kunnen afwijken van voorgaande factsheets omdat we naar twee afzonderlijke jaren sinds COVID-19 kijken en deze twee jaren de twee volledige schooljaren betreffen waarin we met COVID-19 te maken hadden.
- We hebben alleen gegevens over de vaardigheden in begrijpend lezen, spelling en rekenen-wiskunde. We hebben geen gegevens over hoe de leergroei bij andere vakken zich ontwikkeld heeft en of de ontwikkeling in de kerndomeinen mogelijk ten koste is gegaan van de andere vakken en/of andere ontwikkelingsgebieden.
- We hebben geen gegevens over de gevolgen van de COVID-19-crisis op de sociaal-emotionele ontwikkeling van leerlingen.

Wat kunnen we niet afleiden uit deze factsheet?

- Hoe de leergroei van eenzelfde leerling zich ontwikkeld heeft door de tijd. Het gaat namelijk om verschillende leerlingen in beide schooljaren. Zie voor de berekening van de leergroei van dezelfde leerlingen over de gehele COVID-periode Factsheets 2022-5 en 2022-6.
- Wat het verschil in de totale leergroei over de 2 COVID-19-schooljaren is. Doordat het verschillende leerlingen betreft is het niet mogelijk om het verschil in de leergroei van de twee afzonderlijke schooljaren bij elkaar op te tellen.

Wat kunnen we wél met de informatie uit deze factsheet?

- De leergroei van leerlingen in twee aparte schooljaren tijdens COVID-19 vergelijken met de leergroei vóór COVID-19.
- De leergroei van leerlingen in de twee aparte schooljaren met elkaar vergelijken. Was de vertraging in de leergroei van leerlingen in groep 6 in het eerste COVID-19 schooljaar bijvoorbeeld groter dan de vertraging in leergroei van de leerlingen die in het 2e COVID-19-schooljaar in groep 6 zaten?

Dit is een vijfde reeks van factsheets over de leergroei in het reguliere basisonderwijs. De andere factsheets in deze reeks over algemene leergroei van leerlingen en de verschillen tussen scholen vindt u op *www.nationaalcohortonderzoek.nl/factsheets-leergroei*. U vindt hier ook de andere reeksen van factsheets, en de Technische Toelichting met een uitgebreide verantwoording van de data en analyses.

Haelermans, C., Van Wetten, S., Abbink, H., Baumann, S., Hendrickx, S., Hendrikse, A., Jacobs, M., Meijer, R. & Van Vugt, L. (2022). *Kwetsbare leerlingen minder vertraging in tweede COVID-schooljaar*. NCO Factsheet No. 2022-8

Eindnoten

1. We laten het schooljaar 2019/2020 (E-toets van 2018/2019 naar de E-toets in 2019/2020) buiten beschouwing omdat COVID-19 halverwege dit schooljaar begon en het daarmee geen zuiver vóór of sinds COVID-19-schooljaar is.
2. Voor verdere uitleg zie de Technische Toelichting op *www.nationaalcohortonderzoek.nl/factsheets-leergroei*.
3. Lage opleiding is maximaal vmbo b/k diploma, mbo1 diploma of onderbouw havo of vwo; Hoge opleiding is HBO of WO.
4. Laag inkomen is een inkomen onder het modaal inkomen; een hoog inkomen is meer dan 2 keer modaal.
5. Voor de overzichtelijkheid nemen we leerlingen met een westerse migratieachtergrond samen met leerlingen zonder migratieachtergrond, omdat er nauwelijks een verschil in leergroei is tussen deze groepen.

Dit is een vijfde reeks van factsheets over de leergroei in het reguliere basisonderwijs. De andere factsheets in deze reeks over algemene leergroei van leerlingen en de verschillen tussen scholen vindt u op *www.nationaalcohortonderzoek.nl/factsheets-leergroei*. U vindt hier ook de andere reeksen van factsheets, en de Technische Toelichting met een uitgebreide verantwoording van de data en analyses.